

ЧАСОПИСЬ
для
руських родин.
Виходить щодня
крім днів по
недільях і святах.

БУКОВИНА

Редакція і адміністрація в Чернівцях ул. Петровича ч. 2.

Передплата
10 зр.

Сердакові патріоти.

В 36-ім числі *Буковини* в статі „Сам один“ вказав я, що серед нашої інтелігенції є поодинокі робучі люди і є тьма „патріотів“, що на тих робучих одиницях опирає ся в нас трохи не вся робота народна, а інші „патріоти“ суть більше до паради. В тій статі було, видно, багато гіркої правди, коли її передрукували „Народна Часопись“ і „Руслан“ — згадали ся з нею.

Виходило би з того ясно, що загально відчуває ся в нас потребу більшого числа людей до роботи. Хоч кожний з нас дуже добре розуміє, що годі жадати, аби батько родини, котрий цілий день зайнятий працею на хліб для удержання родини, посвятив ще багато часу і роботи на народні цілі; але кожний з нас і се несугірно розуміє, що хтось же мусить і про нарід дбати та працювати, коли ми ще самі себе не засудили на смерть.

Інтелігенції, сурдутових патріотів, маємо мало; а й та, що є, в більшій часті зависима. Нераз приходять она в таке положення, що для добра своєї родини мусить не мусить, але водить сидіти тихо і не виявляти своєї краси, щоб тільки властям не впасти в зуби. Немає в неї того пересвідчення, що треба нераз доконче своєї хвилі вигоди поржертвувати, коли має ся щось досягнути для загалу. Самолюбство гіршого сорта і уступчивість беруть ще дуже часто в нашої інтелігенції верх — і тому то народний розвій поступає так помалу.

Але з другої сторони і се треба взяти на увагу, що нераз і найліпша охота і праця нашої інтелігенції не має такого впливу на селян, якого би потреба надіяти ся. Дуже добре вказав на сей об'яв краян з Галичини в листі з села в 41-ім числі *Буковини*. Коли в читальні походить ся священик або учитель, селяни чують ся невольними, настає „шкільний дух“, читальники

томлять ся. Се не є поодинокий об'яв, то частійше можна побачити, що селяни і поводять ся і говорять зовсім инакше самі між собою, а инакше під оком інтелігенції.

Коли віче уряджують „пані“, селяни мають звичайно від такий, як в церкві на проповіді; так здає ся, як би они не вмели самі нічого розумного сказати або як би не мали відваги виявити свою думку. Тимчасом дуже грубо помилив би ся той, хто би так думав. Коли селяни не обзивають ся при панах, хоч би їм дуже зичливых, то се ще не знає, що они годять ся на все, або що они такі темні і нічого не розуміють. О тім найліпше можна пересвідчити ся по кождім вічу, коли в поодиноких гуртах вічевиків розбирає ся то, о чім на вічу говорило ся. Тоді можна почути нераз знамениту критику на всі промови, одушевлене або обурене таке, якого на вічу не можна було замітити. Видко з того, що селяни — поминаючи причини — не відносять ся до інтелігенції з достаточним довірем, якого доконче потрібно, коли хоче ся ширити якісь думки. Трапляють ся одиниці поміж селянами, що вірять і слухають добрих рад „панів“, але загал відносить ся недовірливо до сурдутових патріотів. З тим фактом треба в обходженю з народом числити ся.

Сконстатувавши се, ми придвім ся теперішньому невиданому доси рухови виборчому в рускій часті Галичини. Селяни в богато околицях держать ся так завзято купи, що й на смерть ідуть. Взяти буковинського виборця-селянина, котрий може тому й не винен, що хрунем зробив ся, бо его неували різні люди довгі літа, а порівнати его з такими свідомими мужиками, як в перемискім, збаражскім, тернопільскім і інших руских повітах, — то видко зараз величезну різницю. Буковинські мужики Русини, котрих панотці десятки літ занедбують і лишають на деморалізацію шинкарям і посіпакам румунізаторским, дуже часто самі собі копають яму, куди вороги кинуть їх чи скорше чи пізнійше, — не можуть міряти ся з галицькими мужиками, що

мали бодай своїх людей священиками по селах, і то нераз правдивих приятелів.

Звідки-ж взяла ся така солідарність і завзятесть у галицьких мужиків? Очевидна річ, виробили її в значній часті „сурдутові“ патріоти, але в значно більшій часті таки сердакові патріоти. Адже інтелігенція наша вже здавна „вела“ нарід і таки ніколи не викликала такого завзятого руху виборчого, як тепер. Коли-ж тепер такий рух настав, то се вже заслуги самих свідомих селян. Самі селяни вдали ся з справу, бо вже порозуміли, як вибори послів тісно зв'язані з їх добробитом.

В галицькім руху виборчим безпечно найбільше свідомо поступають ті селяни, що вийшли з радикальної школи; они знають, чого хотять, і знають, що їм на нікого не спускати ся, тільки на себе. Група інтелігентних радикалів занадто маленька і бідна на гроші, щоби могла сама поставити до виборчої борби ціле таке привчене військо; тому прийшли они вже тому кілька літ на знамениту думку вивчити добірніших селян на провідників і пустити їх між нарід. Як сказано, селянин селянинови скорше вірить як сурдутовцеві. Тому то привчені радикалами селяни зробили по селах більше, як самі радикальні провідники у Львові.

Що ті сердакові патріоти, вивчені інтелігенцією, знаменито сповняють свою службу, то видко найліпше на вічах, уряджених самими мужиками без опіки „панів“. Селяни одушевляють ся промовою селянина далеко більше, як промовою пана, хоч би і дуже річевою. Коли-ж так річ має ся, то було би не розумно не брати собі з того науки. А наука виходить така для наших буковинських Русинів, особливо учителів по селах: Нехай они виберуть собі кількох розумних, жвавих і завзятих мужиків, найлучше молодих, і возьмуть їх на науку, привчуть їх того, що повинні знати, яко обивателі і Русини — і їх пустять відтак в село робити роботу. Будьте певні, що той спосіб не заведе вас!

Spectator.

8

ЗАЛІСЯ.

Повість

ОСИПА МАКОВЕЯ.

(Дальше).

— Теоря, сину! Говориш тепер так тому, що гарбуза дістав, але коли се переболить, то знов схочеш стати таким самолюбом, як другі, і геройства тобі відхоже ся.

— Так ви кажете? Ну, побачимо! — сказав син і гірко усміхнув ся. — То таке самолюбство було би оправдане, а може ще й заслуговувало би на похвалу, як би я заложив собі власну родину і безрадно, а може й спокійно дивив ся відтак, як Ольга або Наталка будуть старими паннами тулити ся у тіток або де? То було би гарно?

— Ольгою і Наталкою ти не жури ся! — відворкнув батько, захмарений. — Я ще, хвалабо, живу і здоров, а они в мене діти добрі, женихи найдуть ся.

— Ага! для Ольги найдете певно такого професора, як Ковальський для своєї Стефки! Тільки біда в тім, що Стефка все

таки мала якийсь посаг і то мабуть не малий, а ви що маєте для Ольги? Говорім, тату, отверто: у вас — сам не знаю, звідки — взяли ся якісь фальшиві аристократичні поняття. З одної сторони таке крайно лихе материяльне положення, що навіть ніякої часописи не тримаєте, а з другої сторони якісь неоправдані претенсії до життя, якась безпідставна надія на лучше жите для себе і дітей, якого абсолютно ніхто в вашім положеню не зазнає. Самі не бачите, як ви серед своїх щоденних клопотів о удержане родини, котрих перемогти не можете, зробили ся на все байдужі, село запустили до неможливости; а про те ви все ще вперті...

— Ні, Славку, з тобою нині годі говорити — угнівав ся батько і встав з лавки. — Ти нині роздрознений по невдачі, не дивую ся тобі! Иньшим разом я би тобі таких слів не дарував! Дай спокій; вже я знаю, що роблю.

— Я вже, тату, успокоений! Гарбуза дістав я ще тому два тижні, отже мав час розважити собі своє положення. Я був за той час у Львові і...

— Як то? і у Львові був ти?

— Був! Мусів кудись між людей по-

їхати, бо инакше був би здурів на самоті. До того вам признаю ся, що заким я захвалюване вами самолюбство рішив ся покинути, то не мало намучив ся.

— Будеш ти ще инакше думати! — закінчив батько розмову. — А тепер ходи до хати!

Трохи не цілий день тільки й розмови було в домі о. Левіцького, що про невдачу Славка. Журила ся нею мати, журили ся сестри. Ольга пожалувала брата на самоті словами: „Обое не маємо щастя.“ А він через весь час тих допитів і розмов був якийсь острій, троха рубашний, глузував собі з родичів Ковальських і з Порубського, хоч неприхильні для Стефки уваги родини старав ся усувати; очевидно удавав лише спокійного, бо в голосі его тремтіло роздратоване і вражена амбіція; заразом слова его і виступ були такі енергічні, як би порішив якусь важну а непевну справу, що довго мучила его, а тепер, уже полагоджена, уступила ся. Він ходив довгими кроками по комнаті, курил завзято тютюн, і рухи мав такі, як би хотів з ким борити ся. Таким рішучим, енергічним, сестри его не бачили, і тому румяна, повновида Наталка майже стала не довіряти ему та

З виборчого руху на Буковині.

Buk. Nachrichten поміщають донісь з Вижиці, як там відбувалися передвиборчі збори, на котрих Коко Василько зробив з мухи вола, з др. Воляна ревного заступника повіта. Ся донісь кінчить ся тими словами: „Пан др. Волян, --- що би сказати коротко, не нарушаючи его особи --- яко посол до ради державної з вижицького повіта не зробив зовсім нічого, він навіть не вимовив імени того повіта ані разу за цілих шість літ свого посольства. Ми мусимо, мимо виборчої свободи, котру виконуєм тільки теоретично, з цілою покірністю і преданністю вибирати подиктованого нам кандидата, бо в противнім разі могли би пригадати при нагоді виборцям їх субординацію. Але правительством могло би бути вихід, що би узгляднити потреби повіта, позваляючи нам вибрати такого кандидата, що не стояв би в опозиції до правительства, але котрий старав би ся о внутрішній відносини повіта. Такого мужа повинно правительством предложити нам, що знав би долю-недолю кожного виборця, що знав би, кому треба помагати, кого треба рагувати. Відзиваємо ся до світлого правительства: дайте нам мужа зпосеред нас самих, з нашої крови і кости а не заводового медика, що уважає собі честію сидіти в високій раді, але нечестію тратити слова за бідних людей, що після его переконання суть тільки нумерами і числами у виборчій урні.

Радник крайового суду Володимир Ясеницький був би для нас правдивим заступником. Волод. Ясеницький діяв довгі часи в нашій повіті як начальник суду і мав нагоду пізнати відносини кожного обивателя, він порозумів всі недостатки і потреби повіту, до него прилинули би всі виборці і віддали би з радістю свої голоси на его імя. Радник Ясеницький не належить до опозиції та йшов би, бо ми знаємо его переконання, рука в руку з правительством. Маємо надію, що наші виборці прийдуть ще завчасу до ліпшого переконання і віддадуть свої голоси одностайно і без вивімки на радника крайового суду Володимира Ясеницького“.

Так радять Німці, а не лиш ми.

НОВИНКИ.

Чернівці, дня 5-го марта 1897.

До виборців. Вчерашній день дав нам одного посла до ради державної з п'ятої куриї.

перед мамою нішком замітила: — Ох! який же він нині прикрий! Перше був такий лагідний...

Під вечір вийшов Славко в село, обійшов трохи не всі уліці, приглянув ся нещастю, говорив з деякими селянами, вступив до учителя (хоч про Ольгу не говорив з ним ані слова), забавив у него хвилю, і пішов ще в ліс. Там, як би его гонив який неспокійний дух, не ходив стежками, тільки впоперек, нераз через гущавину, слухав туркотання дикого голуба, і аж коли вже добре смеркло ся, вернув ся до дому. Мати була вже неспокійна, де подів ся, і сеї ночі ніяк не хотіла дозволити ему спати в стодолі, де собі бажав, лише постелила ему в комнаті. А й в ночі, коли вже Славко спав, мати відхилила легко двері і подивила ся, чи випадково не вийшов куди. Але Славко спав спокійно і твердо, втомлений далекою дорогою і довгим проходом.

Дуже неміло вразила отся Славкова пригода цілу родину. Всі виправді находили для него і для себе слова потіхи, але про те були прибиті.

Став ним Ізидор Винницький презес карного суду в Чернівцях. Треба нам тепер подбати і про дальші вибори. Вибори четвертої куриї припадають на середу дня 10. марта. Для наших руских округів, з котрих не повинен ніхто инший вийти послом тільки Русин, відбудуть ся вибори в Вижиці і Кіцмани, де руским кандидатом е радник суду Володимир Ясеницький, і того самого дня в Чернівцях, Сереті і Сторожиньці, де кандидатом, поставленим селянами, е др. Смалъ-Стоцький. Кому дорога доля народа і своя власна честь, той віддасть свій голос тільки на руского кандидата, навіть колиб він мав дістати і меншість голосів. Русин най голосує за Русиним — досить уже спомагали ми чужих людей!

Магнетичний острів, про який розказують в байці, що врягав всі кораблі, котрі приплили близько него має свою подобину в острові Борнгольмі в балтійськім морі а належнім до Данії. Хотяй его магнетична сила не е така велика, що би витягала, як в байці, цвяхи і клямри з бельків і з тертиць корабля, так що корабель розсипає ся, — то таки сей острів робить морякам збитки. Як звісно на морі означають дорогу за помочію компаса, а той стає вже на віддаленю двох миль від острова неможливий до ужиття, бо через вплив его магнетичної сили зміняє значно свое положенє.

Милосерний лісний. На дрезденськім дворі оповідають про незвичайну пригоду мисливску. В королівських лісах плекають оленів, що би великі пани мали на що стріляти на ловах. Від якогось часу не могли лісничі вийти з диву, що на ловах, в котрих брав участь сам король Альберт, не було ані одного оленя в тих ревірах, що були визначені на лови. Зачали слідити са причиною і найшли ось-що. Лісний, що давав оленям сіно та овес, освоїв їх так, що коли назначили лови, він жалуючи своїх любимців, переганяв їх як стадо телят у дальші ревіри ліса і так спасав їх від загибелі.

Найгорячіша околиця на землі е край в Єгипті межі першим а другим водонадом Ніла. Як далеко сягає переказ тамошних людей, не унала там ще кропля дощу. Памятні будівлі Єгиптян, що стоять в тій околиці, виглядають тому такі чистенькі, як би що йно кождий каміничик будови вийшов зпід руки каміняра. Навіть пороблені знаки крейдою через будівничих показують на тих будинках по сотках років. --- Найзимніше місце на землі лежить знов в Сибірі; е ним містечко Верхоянськ на високорівни Яни. Ціла оселя числить 200 душ Тунгусів, Юкагірів і Коряків. Хотяй се не найдальше посушена на північ місцевість Сибірі,

то зимно доходить там до 66° Цельзия низше нуля. Оповідають, що при таким зимні воздух завсїгди дуже спокійний і чистий, а сонце світить так ясно що при --- 25° Ц. топить ся сніг з дахів.

Дрібні вісти. Розпорядженем з дня 18-го лютого поручив цісар видати 250.000 з державної каси на запомоги для жителів місцевостей навіщених недостатком. — В Кракові помер др. Лев Гальбан, бувший звичайний професор судової і державної медицини на ягайлонськім університеті. --- На станції Мейре коло Венеції почта приняла значну грошеву посылку. Посылка тая виносила 200.000 лірів і пропала без сліду. --- Галицький виділ крайвий уділив нашому краянови Ник. Івасюкови 150 зр., на дальше образованє в малярстві в монахівскій академії і 250 зр. В. Радкевичівній на образованє в співі у Відні. --- В Кракові застрілив ся капітан 13-го полку піхоти Корни. Причиною самоубійства мали бути лихварські довги.

Мій суперник.

(З дневника молодого вдівця.)

Сам! — Цілком самий...

Сиджу перед своїм столиком: в світлиці світло ясно світить; двері до комнати, де колись она царювала, широко отворені і коли лише піднесу погляд, він паде в глибині тої комнати. Світло з сусідних домів зазирає аж в мої вікна... Яке то нове, яке бруталне... Она все заслонювала вікна моєї кімнати, коли надходив вечір; нас не сьмів доходити уличний крик, світло від сусідів.

Години минали. Я ходив вздовж і впоперек по своїй комнаті, а потім зайшов і до єї, положив ся на єї софку, довго тут лежав і вдивляв ся крізь вікно в сей непотрібний світ...

*

Що ранку ходжу на цминтар. Сего року маємо гарну осінь, тож на кладовищі вештає ся багато людей. Я невтомимо ходжу поміж гробами і оглядаю людей, що приходять сюди молити ся і плакати. Деяких я вже знаю... Се дивне: у всіх сих жалібників замічаю щось типове, щось, що все повтаре ся... Дівчина, що заводячи паде он біля того хреста коло каплиці, все так само плаче, приносить все такі самі цвіти і кладе їх на гріб, — а коли ветане, на єї лиці малое ся глухий спокій, і она скоро відходить, все тим самим скорим кроком... Она оплакує

IV.

Жила в Залісю вдова Дорошиха і мала трьох синів. Один з них, Петро, товариш пікільний Славка, кінчив сего року філософію у Львові, другий Іван, служив у войску, а третій, Гриньо, сидів дома при мамі, паробок уже лепеский і до войска також здалий. І жила та вдова не в роскоші, а в біді. Тільки всеї помочи мала, що часом найстарший син зі Львова прислав їй кілька ринських. Більше і частійше не міг послати, бо й сам не мав з чого жити і удержував ся з лекцій та малих стипендій. А ту, дня 9-го червня, стрітило Дорошиху велике нещастє; буря розвалила єї стару хату і занесла аж на толоку. Нігде тепер було вдові голову склонити; отже спала з Гриньом в шопі та ждала на лист від Петра зі Львова. Гриньо все описав ему докладно, як они були в поли, як захопила їх там буря, а потім прийшли до хати і не застали єї вже на місці, тільки одну грубу. Цілу хату буря вивернула і занесла як коробку на толоку та там поломала. Так тепер они тільки на него, на Петра, як на Бога мають надію і чекають, аби він сам приїхав та порадив, що робити.

Але лист від Петра не приходив і вістки ніякої не було.

Тому то, коли Дорошиха перевідала, що приїхав „панич“ Славко, зараз на другий день вибрала ся на приходство до него. Але ще й половини дороги не зайшла, як стрітила его в селі.

— А ви куди, пані-матко! — питає ся.

— Та я до вас, паничу! — каже вдова і хоче цілувати панича в руку, але той не дає ся.

— А я йду до вас! Бачите, одна в нас думка. Був я у Львові і бачив ся з вашим Петром. Дуже згрив ся вашим нещастем, каже, що за місяць приїде до дому і поставить вам нову хату, а тепер передає вам через мене двацять зр., аби ви мали з чого жити. Не міг скорше прислати, бо не мав. Доки він приїде, радьте собі, як можете.

І Славко передав вдові гроші. Та знову хотіла его цілувати в руку.

— Не цілуйте мене, бо то Петрові гроші, а не мої. Тай не вам, старим, мене по руках цілувати.

молодця; він помер в 24-ім році життя; певно була его нареченою... Все мені приходить гадка: Ба, якже-ж она може вставати, відки-ж той спокійний погляд при відході?... Я за нею біг би: Божевільна, на світі нема спокою!... А я, що приходжу сюди щодня, чого-ж я властиво шукаю?... Они мене іноді сердять, оті люди з чорною обвідкою на капелюсі, з чорними рукавичками... А притім я так само виглядаю, як всі они, блідий і заплаканий... О, я вже знаю: я заздрісний на жаль тих других... Таке саме було зі мною, коли при гарних і величких хвилях я бачив на лиці других те саме одушевлене, яке і мене огортало!... Щось в мені операє ся тому, щоб всі ті люди тут між гробами вандрували з тим самим великим, вічним жалем... Якже се погано: Всі відчують те саме, а притім дні минають... з новими думками, свіжішими надіями... вкінці ще приїде заманчива весна і вперто буде осміхати ся до мене... Повіє лагідний вітерець, розцвітуть ся цвіти, семені „ангелята“ звеселять ся — і нас знов обдурено, нам забрали наш великий, вічний жаль...

*

Звичайно стою кілька кроків від того горба з землі, що прикриває її... Коли вже поставлю каміний пам'ятник, то зможу припасти до зимних сходів, склоню мою голову, вклякну; але до землі припасти — сего я не можу. Мені лачно, коли згадаю, що грудка може впасти в діл і я почую, як она вдарить об трумну... А часом... часом я маю охоту кинути ся на землю і її руками перекидати... Мій жаль не є лагідний... я сердитий, я скрегочу зубами, я ненавиджу всіх і вся... передовсім тих, що зі мною терплять... Всі отсі мужчини, жінки, діти, між котрими я ходжу, всі они мені осоружні, я би їх нагнав... Найбільше докучає мені думка, що дехто вчера був тут в останнє. Его жаль вже минув... Він чув, як ему ставало легше... він з кожним днем відходив відси щасливішим. А одного ранку він встає і вже може осміхати ся... Ух, як я ненавиджу тих людей, що знов можуть осміхати ся... Але одного ранку і я осміхну ся!... І я забуду!... Сьогодні згадую свої молоді літа... як я йшов з моєю дорогою, з моєю єдиною любов'ю в лісі і який я міг бути щасливий... Та що-ж бо я? — я-ж справді був щасливий!... Є хвили, котрі все пожирають, минушість і будучину, они сама вічність... Я не належав до тих, котрі спокійно ідуть битим шляхом, колісь-не-колісь заблудять в ліс і там спочивають в траві, спокійні, щасливі. Ні, я драпав ся на дерева і дивив ся в далеку далечину, там де шлях губить ся і де весна вже гине... Одного разу тут в сій комнаті, коло вігна, моя жінка мене поцілувала, а мене обняв холодний мороз... Мінути, години,

— Ой, паничу солоденький! — зітхнула вдова, завиваючи гроні кріпко у шматочку. — Та я так тішу ся вами, як би рідного сина побачила. Що-ж він там робить, мій Петро? Здоров, моцний?

— Здоров, як оріх!

— Слава-ж тобі, Господи! — і вдова підняла руки до неба. — Писав, що в осени дістане вже посаду.

— Дістане; буде учти в латинській школі.

— Гей, Боже, Боже! — Я собі думала, що він буде панотцем так, як ви, паничу, що мені голову стисне... а він ні! як завзяв ся! Професором, каже, хочу бути, а не попом. А попом таки найліпше бути; все ему щось, чи з живого чи з мерлого, перепаде. А який пошанівок у людей!

(Дальше буде).

дни, роки минали, ми старійшали... кінець!... Так я збезчестив свою любов, бо думав, що она мусить колісь охолонути... А тепер збезчещую жаль думкою, що я колісь знов буду осміхати ся!...

*

Хто той панок з русявим волосем і жалібними очима? Кого він оплакує? Гріб, до якого він день в день приходить, лише кілька кроків від гробу моєї жінки... Той панок збудив мою цікавість, бо не можу его так ненавидіти, як тих других. Він скорше приходить, як я, і ще остає ся, коли я вже відходжу. Може би я его не був замітив, але одного разу він подивив ся на мене з таким глибоким співчутем, що я від того погляду майже затремтів. Я подивив ся на него остро, а він обернув ся і пішов... Зрештою я его відкись знаю... але відки?... Чи не з подорожі якоїсь? А може его бачив в театрі?... Чи може лише на дорозі? Він здогадує ся, яка моя доля, і мабуть сам такої зазнав, відси те его співчуте; так я толкую собі той его погляд, котрого не забуду ніколи... Він молодий і гарний.

*

Вкінці знов сиджу перед своїм столиком, а переді мною стоїть малий вдатний образ моєї жінки, що була для мене всім, моїм щастем, моїм світом... Тепер я знов набураю розсудку. Сьогодні я задумав щось великого... перший раз від її смерті хочу заглянути до книжок, хочу читати, переглядати, думати!...

*

Нічого такого я не зробив. Пізним вечером знов мусів піти туди... Цмнтар самітний, нікого нема... Сьогодні я вперше впав на землю, цілував ту землю, під котрою она спочиває. А потім плакав, справді я плакав... Нічо не ворушив ся... воздух зимний і тихий. Я встав і вертав доріжкою поміж гробами. Все було тихо; місяць ясно освічував хрести і пам'ятники. На відході бачив я одну жінчину з чорною вуалькою і необхідною хусточкою... я їх вже так докладно знаю, отих жінчин! Я ступав самітно дорогою, ніхто не йшов за мною... Чомусь мені захотіло ся бачити людей, чути людські голоси, але всі вже спали; впрочім тепер так зимно, треба скоро вертати ся до теплої хати...

*

Я опер ся о високу вербу і она мене цілком сховала. Рано-раненько я прийшов — перший. В хатчині грабаря світило ся навіть ще світло. Зараз по мені прийшли інші, звичайно жінчини. Вкінці він. Спокійно йшов до того місця, де звичайно. Все ті великі, жалібні очі. І він уклія. Я дивлю ся. Придивляю ся. Він уклія на гробі моєї жінки. А я стояв тихо, запер в собі дух, руки судорожно вхопили ся вербового прута. Се тревало кілька хвиль. Він клячав, але не молив ся. Він і не плакав. Тепер встав, ходив звичайними доріжками то сюди то туди; пізніше зблизив ся д'мені. Я пішов до гробу моєї жінки і стояв тут опертий о загороду сусіднього гробівця. Він перейшов коло мене і его лагідний погляд спочив на мені. Я хотів его кликати, але не зробив сего. Я бачив, як він вийшов з цмнтаря, а я сам стояв. Не знаю, що зі мною тоді діяло ся. Не знаю також, що тепер зі мною. Але ще приїде день, завтра --- завтра я буду его бачити, спитаю ся его, буду все знати.

*

Що за ніч! Не можу спати. Ледви минула північ. Тепер я піду туди... що-ж буду робити ту, в моїм мешканю? Лише кілька годин, а потім мене отсе божевільств. Все вяснить ся. Але до того часу... Та — се лише години!

*

Так, так! На гробі моєї жінки!... Знов я его там бачив; стояв від него лише на кілька кроків віддалений. І чому я не кинув ся на него зараз? Чому я допустив, що він встав і пішов? Якже? чи я не маю права питати ся у него, хто він? Кого-ж мені питати, як не его? Але він чув мої кроки, як вже зближав ся до брами. І я не помиляю ся: він приспішив свій хід. А я за ним — він се бачив. Нараз він сів до покозу, що чекав на него. Сам. Я біг за возом, але не міг его здогонити. Довго я дивив ся в

слід за ним, бо дорога там рівна — вкінці він пез з очей. А я стояв самий збентежений. Я божеволію. Хто той мужчина, що осмілює ся клячати на гробі моєї жінки? Чим він для неї був? Де довідаю ся про се? Де я его найду? Нараз минушість представляє ся мені в иньшій, змінній світлі. Та що я отсе верзу? Хиба она мене не любила? Гм, кілька разів она ставала поза мною, притулювала свої рожеві губки до моєї голови і своїми рученятами обнімала мене! Чи-ж ми не були щасливі? Але хто той русявий гарний мужчина? Чому він здавав ся мені знайомим? А — тепер вже знаю! Часто, як я з нею був у театрі або на концерті, він сидів напротит нас і вперто дивив ся на неї. Чи то не він раз довго-довго дивив ся за нами, коли я з нею йхав на прохід? Хто він? Хто? Хто? Може якийсь фантаст, котрого она навіть не знала... навіть на него не глянула. Прецінь і я мусів би був его пізнати. Він прецінь старав би ся в якімсь товаристві зблизити ся, познакомитись. Ні... може він мене вистерігав ся. Він знав мою жінку, а не знав мене. Він її на улиці переслідував... він осмілює ся говорити з нею... Ні! Она була-б мені розповіла! Розповіла? Та-кож, коли его любила? О, она мене любила!... Мене? Відки я то знаю? Бо она мені так казала? Они всі так кажуть, а фальшиві ще частіше, як щирі! О, я его найду. Я его найду... і спитаю. І він... навіть коли-б она его любила — що він мені відповість? „Я йшов до гробу вашої жінки, бо я її любив, але она о тім ніколи нічого не знала...“ Та й тільки! Чи зможу я від него видерти правду? Ба — що-ж мені діяти? Дальше жити?... так дальше жити?..

*

Від трох днів я вже не бачив его. Цілий час був я там — на цмнтари — він більше не приходив. Грабарі не знають, хто він. Тепер буду в місті ходити по улицах то сюди то туди — мушу его найти!... Він може відіхав... Та колісь він мусить вернути. Він мусить вернути? А як він умер? А як він не може жити без неї? О, се забавне! Ще один, що не може без неї жити... Хотів би-м ще лише сказати: „Любий! Не жалуйте за нею так дуже. На кожний спосіб она і мене любила...“ Так, хотів би-м его збити заздрісним. Єї образ я скинув з мого столика, отут він лежить, на підлозі. І тут, на середині в хаті, лежать і єї листи, котрі она ховала в своїх шуфлядках... Я все переглянув, всюда шпирав. І що-ж найшов?... Мої листи, цвіти мої, стяжки, дарунки... а може також цвітку від него... як то розізнати?... Що-ж я хотів найти? Чи жінка ховає щось такого, що могло би єї зрадити? Як легко можна забути маленький кусничок паперу — але она — она нічого не забула...

*

Більше не був я на цмнтари. Мені страшно бачити єї гріб. Тепер я вже спокійніший. Коли минули перші дні і я не збожеволів, то вже привик до гадки, що не дізнаю ся правди ніколи. Ах, як же завидую тим обманеним, що їм їх нещасте стало ясне! Якже я завидую навіть тим, котрих мучить підозріне, котрі можуть дальше наглядати, слідити, котрі ждуть тої щасливої хвилі, коли невірна зрадить ся хоть одним поглядом, або одним малим словом. Але я заклятий на віки; гріб не дасть мені жадної відповіді... А іноді в ночі зриваю ся зі сну і мучу себе думкою, що може я збезчещую память невинної. Як радо я би єї дальше любив, ту жінку, що мене зробила таким щасливим. Як радо хотів би я єї ненавидіти, ту погану, що мене обманяла. Переді мною, тут на столику, знов стоїть єї образ. О, коли-б я міг тебе боготворити, власти перед твоїм образом, як перед образом сьвятої, і плакати! Коли-б міг тебе зневажати, сей образ здогати ногами!... Цілими вечерами, цілими ночами дивлю ся в єї тихі, осміхаючі ся, загадочні очі...

Чернівці, 1896.

Степан К.

Телеграми „Буковини“.

З дня 5-го марця 1897 року.

Атени. Резерви з р. 1891. 1890, 1889 і 1888 повикані в протягу трох днів. Загальне число війська оцінюють на 100.000. Вночі повзяла рада міністрів, як іде вістка, важні рішення; між ними і установи правдоподібної акції грецької флоту на македонським побережю. Панцирні кораблі „Стедаї“, „Псара“ відпливають нині рано; місце призначення держать в найбільшій таємниці. Замкнене Кандано стає чим раз вузше, повстанці окужують місто з усіх сторін.

Ментона. Цісар відвідав цесареву Евгенію і князя Монако. Вісти про лихий стан здоровля цесаря не мають підстави.

Атени. В правительственных кругах запевняють, що відповідь Греції на сиїлну ноту держав випаде відмовно. Подадуть свої причини, длячого відкликане війск і признане автономії для Крети е неможливе.

Відень. Капітан гвардії генерал кавалерії граф Найперґ помер на замку Швайґерн в 84-ім році жита. В заступництві цесаря удає ся капітан двірської гвардії князь Йосиф Віндшпрец на похорони Найперґа.

„РУСКА БЕСІДА“

в Чернівцях

має на складі отсі свої виданя:

„ІЛЮСТРОВАНА БІБЛІОТЕКА“

для молодіжи, міщан і селян з року 1886, 1887, 1888, 1890, 1891, 1892 і 1894 по 1 зр. за рочник, а всі 7 разом 6 зр.

„ЧУМА ГОРІЛЧАНА,“

сумна історія, для перестороги і науки. 80 сторін за 20 кр.

„Слова правди і науки“

з поезий Тараса Шевченка. Ціна 10 кр.

„25 повісток“

для чемних діточок.

32 сторін. Ціна 10 кр.

„ПРОСКУРКА“

Даруночок для руских діточок. Ю. Федьковича 10 кр.

На поштову пересилку треба додати по 5 кр. за річник „Бібліотеки,“ а по 2 кр. за кожду поодинокую книжочку.

Замовленя приймає й редакция „Буковини.“

• Прекрасна повість Ольги Кобилянської „Царівна“ вийшла накладом „Буковини“ окремою книжкою, котра має 424 сторін, вісімки, і коштує лише 1 зр. 20 кр., з пересилкою нерекомендованою 1 зр. 30 кр., з рекомендованою 1 зр. 40 кр. Передмову до повісти написав Осип Маковей.

„Царівна“ так своїм змістом, артистичним обробленем, як і благородною тенденцією визначає ся дуже поміж нашими новішими повістями.

Купити можна в редакції „Буковини“. Тут також можна дістати оповідане О. Я. Кониського „В день святаї волі“ за 10 кр., з пересилкою 12 кр. і оповідане Т. Галіна „Перші Зорі“ за 30 кр., з пересилкою 35 кр. Купуйте!

„Дністер“

товариство взаїмних обезпечень

у Львові ул. Валова ч. 11.

Перше і одинокое руске товариство асекураційне, припоручене Всч. Духовенству і всім вірним через Впресєв. Митр. і Пресєв. Еп. Ординарїяти всіх трех галицьких Епархій, обезпечає будинки, скот, господарскі знаряди, збіже в зерні і соломі, сіно в стогах і будинках против шкід огневих за можливо найнижшою оплатою.

Шкоди ліквідують ся і виплачує ся сейчас по пожарі, а договори заключені з першими Товариствами контрааскураційними подають „Дністрови“ можливість обезпечувати і виплачувати і найвиші суми.

Полїси „Дністра“ приймає банк краєвий у Львові при позичках іпотечних.

На жите можна обезпечати ся через „Дністер“ після всіх можливих комбінацій в товаристві взаїмних обезпечень в Кракові, котре дає як найкористїйші услїва і видає полїси і квїти в рускїм язїці.

Товариство взаїмного кредиту „Дністер“, стоваришене зареєстроване з обмеженою порукою, приймає від своїх членів і третих лиць владки до опрочентованя по 5 процент. Іваранція цілковита. Удїли по 50 корон. Позички удїляють ся тільки властїтелям реальностей, вільних від тїгарів, за порукою двох членів. З позичок відтягає ся десята часть на удїл.

Зголошеня о удїлене аґенції в місцевостях, де „Дністер“ не е заступлений, приймають ся.

П. Т.

Отсим маю честь повідомити шановних відбирателїв, гостей і публику, що я перебрав істнуючий доси під фірмою

АНТІН ТАБАКАР і ГАІНА
склад корінних товарів, вин і делїкатесів

→ (заснований 1812 р.), ←

а окрім того

АГЕНТУРУ і СКЛАД РІЛЬНИЧИХ МАШИН
з днем 1-го липня с. р. і буду дальше вести під мою власною фірмою

СТЕФАН ГАІНА.

При сїй нагодї складаю сердечну подяку за довіре, оказане так часто попередній фірмі, і прошу уклїнно, мати те саме довіре на дальше і для мене, при чім запевняю, що все старатиму ся задоволити шановних гостей добірними товарами найліпшого сорта, низькими цінами і уважною услугою.

Прощу о частї замовленя і пишущь з поважанем

Стефан Гаїна.

Для панів учителїв!

INSPECTIONSBERICHT

є на складі в друкарні

„Рускої Ради.“

Просимо о замовленя.

В КОЖДІЙ РУСКІЙ ХАТІ і ШКОЛІ

повинна находити ся

Народописна карта

українсько-русского народу,

зладжена д-ром Гр. Величком, видана товариством „Просєвіта“, а виконана в літографічнім закладї Андрія Андрейчина у Львові.

Книгарска ціна карти, наклеєної вже на полотні, виносить 3 зр. 50 кр., а для членів „Просєвіти“ і передплатників „Зор“ 2 зр. 50 кр., з рекомендованою пересилкою 3 зр.

Купити можна в „Просєвіті“ у Львові, ринок ч. 10.

Наклад невеликий; купуйте чимскорше!

Рух поїздів залізничних

важний з днем 1-го мая 1896 після середно-европейского годинника.

Приходять	Поїзди			Відходять	Поїзди		
	поспїшні	особові	мішані		поспїшні	особові	мішані
до Чернівцїв				з Чернівцїв			
З Відня, Кракова, Львова, Станїславова, Коломиї і Снятина	1128	657	1028 550	До Снятина, Коломиї, Станїславова, Львова, Кракова і Відня	347	941	1029 538
З Букарешту, Яс, Сучави, Глибоки	329	912	1000 523	До Глибоки, Сучави, Яс, Букарешту	1203	717	1048 616
З Новоселицї, Садаґури			1113 950	До Садаґури, Новоселицї			430 612

Підчеркнені числа означують пору пішчу від 6 год. вечером до 5 год. 59 мін. рано. — Середно-европейский час ріжнить ся від львівського о 36 мінут, а від черновецкого о 44 мінут; коли на залїзницї е 12 год., то на львівскїм годиннику е 12 год. 36 мін., а на черновецкїм 12 год. 44 мінут.

Видає товариство „Руска Рада“ в Чернівцях.

За редакцію відповїдає Осип Маковей.

З друкарні „Рускої Ради“ в Чернівцях під зарядом Івана Хромовского.

